

Türk Gazetelerindeki “Televizyon” ve “Televizyon Yayıncılığı” Temalı Haberlerin Analizi (1929-1952)

Ali ÇAKIR*

Öz

Bu çalışmada, Türk gazetelerinin 1929-1952 yılları arasındaki nüshaları “televizyon” ve “televizyon yayıncılığı” temaları üzerinden taranmıştır. Çalışmanın sınırı olarak Türkiye'nin kuruluşu ile Türkiye'de ilk televizyon yayını denemesi arası seçilmiştir. Verilerin toplanmasında, internet ortamında bulunan gazete arşivlerinden yararlanılmıştır. Veriler, doküman inceleme ve tarihi araştırma yöntemleri kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmada kullanılan gazeteler ve gazetelerdeki haber sayıları, tablo yapılarak değerlendirilmiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda, Türkiye'deki televizyon yayıncılığının ilk dönemi incelenmiştir. Yapılan incelemede dört alt başlık belirlenmiştir. Bunlar sırasıyla: “Televizyonun Keşfini Konu Edinen Haberler: Tarihçe, İlk Gelişmeler ve Televizyonun Farklı Alanlarda Kullanılması”, “Televizyon Yayınlarını Konu Edinen Haberler”, “Televizyonun Yaygınlaşmasını Konu Edinen Haberler: Halkın Televizyon Edinimi ve Televizyon-Sinema İlişkisi” ve “Türkiye’de Televizyonun Gelişimini Konu Edinen Haberler: İlk Denemeler, Uygulamalar, Yurt Dışı Gelişmeleri ve Tahayyüller” şeklindedir. Türkiye'nin ilk yıllarında yapmış olduğu modernleşme hamlelerinin kapsadığı alanlardan biri de yayıncılık olup bunun televizyon yayıncılığı özelinde kitle iletişim araçlarına ne şekilde yansıdığı, çalışmanın ana problemini oluşturmaktadır. İlaveten dünyadaki gelişmelerin takip edilip edilmediği ve anılan gelişmelere ne surette intibak edilmeye çalışıldığı diğer bir problem olarak belirlenmiştir. Çalışmanın sınırları dâhilinde televizyon yayıncılığı Türkiye’de başladığı için “yeni bir buluş”a karşı ilk tepkileri ölçmek amaçlanmıştır. Elde edilen verilerin analizi sonucunda, Türkiye’de televizyon yayıncılığı sürecinin Batılı devletlerden geç başladığı görülmüştür. Bununla birlikte dünyada yaşanan gelişmelerin takip edildiği de gazetelerden anlaşılmaktadır. II. Dünya Savaşı’nda sonra yayınlanan gazetelerde, televizyon yayıncılığıyla ilgili ajans haberlerinin yanında gazetelerin kendi haberlerini ürettikleri görülmüştür. Bu durumu, halkın konuya ilgisinin arttığı şeklinde görmek mümkündür. Ayrıca televizyon yayıncılığı sürecinin, II. Dünya Savaşı ile birlikte tüm dünyada kesintiye uğradığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Türk Gazeteleri, Doküman İnceleme, Televizyon, Türkiye’de Televizyon Yayıncılığı, Kamuoyu

* Dr. Öğr. Üyesi, Kastamonu Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü Medya Ekonomisi ve İşletmeciliği Anabilim Dalı, Kastamonu, Türkiye

E-mail: alicakir@kastamonu.edu.tr
ORCID: 0000-0003-2903-4071
DOI: 10.37679/trta.1467481

Çakır, A. (2024). Türk Gazetelerindeki “Televizyon” ve “Televizyon Yayıncılığı” Temalı Haberlerin Analizi (1929-1952). TRT Akademi, 9(21), 334-361. <https://doi.org/10.37679/trta.1467481>

Araştırma Makalesi

Geliş Tarihi: 11.04.2024

Revizyon Tarihi: 17.05.2024

Kabul Tarihi: 17.05.2024

Analysis of News on "Television" and "Television Broadcasting" In Turkish Newspapers (1929-1952)

Ali ÇAKIR

Abstract

In this study, Turkish newspapers between 1929 and 1952 are analyzed through the theme of "television" and "television broadcasting". The period between the foundation of Turkey and the first television broadcasting experiment in Turkey was chosen as the boundary of the study. Newspaper archives available on the internet were used to collect the data. The data were analyzed using document analysis and historical research methods. The newspapers and used the number of news items in this newspapers in the study was tabulated and evaluated. In line with the data obtained, the first period of television broadcasting in Turkey was analyzed. Four sub-headings were identified in the analysis. These are respectively, "News on the Discovery of Television: History, First Developments and the Use of Television in Different Fields", "News Covering Television Broadcasts", "News Covering the Spread of Television: Television Acquisition by the Public and Television-Cinema Relationship" and "News on the Development of Television in Turkey: First Experiments, Practices, Foreign Developments, and Imaginations". Key Words: Turkish Press, News, Document Review, Television, Television Broadcasting in Türkiye. Broadcasting is one of the fields covered by the modernization moves made by Turkey in its early years, and how this is reflected in mass media, particularly television broadcasting, constitutes the main problem of the study. In addition, whether the developments in the world were followed and how they were tried to be adapted has been determined as another problem. Since television broadcasting did not start in Turkey within the study's boundaries, it aimed to measure the first reactions to a "new invention". As a result of the data analysis, it was observed that the television broadcasting process in Turkey started later than in Western countries. However, it is also understood from the newspapers that developments in the world were being followed. In newspapers published after World War II, it was observed that newspapers produced their news in addition to agency news on television broadcasting. It is possible to see this as an increase in public interest in the subject. In addition, it has been observed that the television broadcasting process was interrupted worldwide during World War II.

Keywords: Turkish Newspapers, Document Analysis, Television, Television Broadcasting in Turkey, Public Opinion

Research Paper

Received: 11.04.2024

Revised: 17.05.2024

Accepted: 17.05.2024

1. Giriş

Ses dalgalarının kablo olmaksızın transfer edilmesiyle kitle iletişim araçları farklı bir evreye geçmiştir. Her şeyden önce haber hızlanmıştır. Haberin bir yerden bir yere ulaştırılmasında “kaybolan zaman” mefumu ortadan kalkmıştır. Televizyon, “görüntüyü anında ayağımıza getiren teknoloji” olarak tanımlanmaktadır (Tamer, 1983, s.140). Kitle iletişim araçlarının insan hayatının bir parçası hâline geldiği 20. yüzyıldaki değişimler, teknolojinin yardımıyla yeni bir safhaya geçmiştir. Televizyon, insanların gündelik hayatlarında “zaman ve mekân” algılarının değişmesinde önemli bir rol oynamıştır (Mutlu, 2008, s. 17). Televizyonun ortaya çıkış sürecinde Almanya, Amerika ve İngiltere’de farklı teknik çalışmalar yapılmıştır (Kesim, 1919, s. 213). Ayrıca, Winston (1998, s.100-101) Sovyetler Birliği’nde de konuyla ilgili önemli çalışmaların olduğunu belirtmektedir. Otoriteler, televizyonun ilk olarak kim tarafından bulunduğu konusunda fikir birliğine varamamıştır. Bu çalışmada incelenen gazetelerde, Baird’in “televizyonun mucidi” olarak kabul edilmesi sebebiyle onun çalışmaları üzerinden devam edilecektir. İngiltere’de İskoç bilim adamı Baird’in çabaları, ses ile görüntünün de kablosuz olarak nakledilmesini sağlamıştır (Burns, 2008, s. 1). Baird’in ilk çabaları 1920’li yıllarda başlamış, ilk deneysel yayınlarını 1929 yılında yapmıştır (Burns, 2008, s. 133).

Televizyonun gelişiminin 1930’lar boyunca yatay seyrettiği bilinmektedir. II. Dünya Savaşı sırasında, neredeyse hiçbir gelişme kaydedilememiştir. Savaşın bitmesiyle birlikte özellikle İngiltere’de ekonominin canlanması için televizyon satışlarının artırılması ve savaştan dönen gazilerin işsiz kalmasının önüne geçmek adına, televizyonun teknik yönünün ve yayıncılık faaliyetlerinin geliştirilmesi hedeflenmiştir (Parson, 2008, s. 42). Fakat 1948 yılına kadar istenen seviyeye ulaşılamamıştır. Parsons (2008, s.47-48) bu durumu açıklarken, televizyonun gelişmesini hem ilerletmeye hem de engellemeye yönelik çabalardan bahsetmektedir. Savaşın ve dolayısıyla sermaye birikiminde yaşanan problemlerin etkisinden bahsetmektedir. Televizyonun yaygınlaşmamasının gerekçesini, bazı büyük sermaye gruplarının televizyon yayıncılığını baskılayıcı tutumlarına bağlamaktadır. Burns (2008, s.125-126) da benzer bir değerlendirmede bulunmuş, televizyonun ekonomik kalkınmanın önemli unsurlarından biri olarak benimsendiğini iddia etmiştir. Ayrıca “insanoğlunun şimdiye kadar bulduğu en büyük eğlence ve bilgi yayma aracı olduğunun” düşünüldüğünü de dile getirmiştir. Bu noktadan itibaren televizyonun halk arasında yayılması, devletlerin de desteğiyle artmıştır. Televizyona olan ilginin katlanarak artmasını sağlayan asıl dönüşüm ise renkli televizyon yayınlarının başlamasıyla olmuştur.

Türkiye, televizyonun teknik olarak ortaya çıkmasında rol oynayan ülkelerden biri

olmadığından, genellikle “televizyon yayıncılığı”nın gelişimi üzerine tarihsel bir birikime sahiptir. İlk deneme yayınının 1952 yılında İstanbul Teknik Üniversitesinde yapılmasından (Tasouji, 2022; Özçağlayan, 2000, s. 42) hareketle, ilgili alanda yapılan çalışmalar bu yıldan sonrası üzerine yoğunlaşmıştır. Örneğin Tutuk ve Barutçu tarafından kaleme alınan “Televizyon Diye Bir Şey Varmış: Türkiye’de Televizyonculuğu Başlangıç Öyküsü, 1951-1971 İTÜ TV Dönemi” isimli eserde anılan tarihsel sınırlama görülmektedir. Türkiye’nin ilk televizyon çalışanlarının anıları da 1952 sonrasına işaret etmektedir. Ünlü televizyon sunucusu Halit Kıvanç’ın anılarını kitaplaştırdığı “Telesafir Bizde TV Böyle Başladı” isimli eserde de anlatının TRT dönemine yoğunlaştığı görülmektedir. Akademik çalışmalarda da benzer bir tarihsel sınır konduğu söylenebilir. Ünlüer (2000, s.46-47), televizyon yayıncılığı tarihiyle ilgili yaptığı çalışmada, kısa bir Osmanlı Dönemi basınından ve Cumhuriyet Dönemi radyolarından bahsetmekte ve 1960 sonrası döneme odaklanmaktadır.

Televizyonun teknik ilerlemesi ve yayıncılığın gelişmesinde Türkiye birçok ülke gibi “seyirci” konumunda kalmıştır. İlaslan (2014, s. 484), sadece yayıncı ülkelerde değil, diğer ülkelerde de televizyon konusunun ilgi uyandırmaya başladığını belirtmektedir. İlaslan’ın da alıntıladığı benzer bir değerlendirme, Cankaya’nın (2003) TRT tarihini kaleme aldığı kitabında da görülmektedir. Nitekim Türkiye’de de televizyonun ortaya çıkmasıyla, gazetelerde haberlere konu olmaya başladığı görülmektedir. İlaslan’ın (2021), 1929-1940 yılları arasındaki gazeteleri tarayarak ortaya koyduğu çalışmasında ise televizyonu tanımlama çabaları, teknik ilerleyişine yönelik anlatılar vb. konular üzerinde durulduğu görülmektedir. Yukarıda da değinildiği üzere tatbiki henüz gerçekleşmemiş bir “televizyon yayıncılığı”nın ne olduğu, nasıl olabileceği ve teknik gelişmeleri, anılan çalışmaların bulgularının ağırlık noktasını oluşturmaktadır. Aynı dönemde radyo yayıncılığı uygulama sahasında olduğu için “yayıncılık tarihi” bu alana kaymakta, olmayan bir “şey”in tarihini yazmaya yanaşmamaktadır. İlaslan’ın (2015, s.208) Nerone, O’Malley ve Seaton’dan özetlediği üzere, yayıncılık tarihiyle ilgili tartışmaların ilk örnekleri televizyon üzerinde yükselmiş ve zamanla “tarihin aktarıcısından ziyade yapıcısına” dönüşmüştür. “Tarih yapmak” sözü her zaman geçerli olmamakla birlikte, televizyonun da kişiler vasıtasıyla hazırlanan bir içeriğe ve teknik gelişmeye sahip olması sebebiyle, “aktarım” yönü üzerinde durmanın, elde edilen verileri değerlendirme noktasında daha faydalı olacağı düşünülmektedir. Farklı bir kitle iletişim aracı olan gazetenin odağa alındığı bir çalışmada, farklı bir kitle iletişim aracına yönelik yaklaşımın, olası bir iç içe geçme durumuna karşı refleksif yönelimleri göstereceği de varsayılmaktadır.”

Türkiye’de televizyon yayıncılığının başladığı 1952 yılına kadar, gazetelerde yer

alan “televizyon” ve “televizyon yayıncılığı” temalı haberlerin genellikle yurt dışı kaynaklı haberleri içereceği varsayılmış ve çalışmanın temel soruları bunun üzerine kurgulanmıştır. Öncelikle Türk modernleşmesinin önemli noktalarında biri olan yenilikleri takip etme ve ülkeye entegrasyonu sürecinde, kitle iletişim araçlarının gelişimi gözden geçirilmiştir. Kitle iletişim araçlarından olan gazetelerde, “yeni”yi temsil eden televizyonun anlaşılma sürecine odaklanılmıştır. Devlet yöneticilerinin alması muhtemel pozisyonlar ve gazetelerin bunları sunuş biçimleri; gazetelerin kendi mecralarındaki farklı bir kitle iletişim aracına bakış açıları; yurt dışında televizyon yayıncılığını takip eden uzmanların görüşleri; halkın televizyon tahayyülünün gazetelere yansması gibi konular, bu çalışmada ele alınmıştır.

2. Araştırmanın Yöntemi ve Sınırlılıkları

Bu çalışmada, kitle iletişiminin önemli aşamalarından biri olan “televizyon” ve “televizyon yayıncılığı” anahtar kelime olarak seçilmiş ve 1929-1952 yılları arasında yayımlanan Türk gazeteleri taranmıştır. Kaynak olarak “wikilala.com, gastear-sivi.com, İstanbul Üniversitesi Gazeteden Tarihe Bakış Projesi” internet arşivleri kullanılmıştır. Çalışmanın başlangıcı olarak televizyonun uluslararası kamuoyu tarafından takip edilmeye başlandığı ilk zamanlar, sonu olaraksa Türkiye’de ilk televizyon yayıncılığının denendiği yıl seçilmiştir. Yapılan arşiv araştırmasında konuyla ilk haberler 1929 yılı itibarıyla görülmeye başlamıştır. Türkiye’de ilk TV yayın denemesi de 1952 yılında İstanbul Teknik Üniversitesinde gerçekleştirilmiştir. Buradan hareketle çalışmanın hipotezi “Kitle iletişim araçlarından gazetenin; “televizyon”un ortaya çıkmasıyla beraber “yeni” kitle iletişim aracını yurt dışı kaynaklı haberlerle tanıttığı, teknik gelişimini ön plana çıkarttığı, televizyon yayıncılığını ve Türk halkının televizyon tahayyüllerini olumlu bir dille belirttiği” şeklinde oluşturulmuştur. Bulguları değerlendirmek üzere Türk gazetelerinde televizyon ile ilgili haberlerin ne zaman başladığı, haberlerin gazetelerde ne şekilde ele alındığı, gazete içi haber üretilip üretilmediği, devlet tarafından reaksiyon alınıp alınmadığı, yayıncılık faaliyetlerinin yerinde takibinin yapılıp yapılmadığı, okuyucu yorumlarına yer verilip verilmediği sorularına cevaplar aranmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti’nin ilk çeyrek yüzyılına tesadüf eden bu çalışmanın sınırları dâhilinde, gerek zaman algısının anlaşılması gerekse kaynak olarak kullanılan gazetelerin araştırmalarda nasıl incelenmesi gerektiğiyle ilgili yaklaşımlar noktasında, tarih ve gazetecilik bilim dallarının kesiştiği ve ayrıştığı noktalar bulunmaktadır. Tarih araştırmalarında gazeteler kaynak vazifesi görürken, gazetecilik çalışmalarında doğrudan araştırmanın kendisi olmaktadır. Diğer bir ifadeyle, televizyon yayıncılığıyla alakalı gazetelerde var olan içeriğin tarihsel gerçeklerle uyumu tarihin çalışma alanına girerken, ilgili konunun gazetelerde “ne surette,

hangi sayfada, kaç kere vb.” ele alınış şekli gazetecilik çalışmalarının sahasına girmektedir. Bu çalışmada, genel olarak her ikisine de değinilmiş olmakla birlikte haberlerin içeriğinin tarihsel süreçle uyumlu olup olmadığını belirlemek ön plana çıkmıştır. Bu noktada doküman inceleme ve tarihi araştırma yöntemlerinden istifade edilmiştir. Ayrıca bu çalışmanın “yayıncılık tarihi”ne bir katkı sunması hedefi olmasından mütevellit medya tarihiyle de eklektik yaklaşımlar gözden geçirilmiştir.

3. Araştırmanın Bulguları

Yukarıda değinildiği üzere çalışmada 1929-1952 yılları arası Türk gazeteleri incelenmiştir. Yirmi üç yıllık zaman aralığında yirmi iki farklı gazetede toplam dört yüz elli dokuz haber bulunmuş ve analiz edilmiştir.

Gazete Adı	Haber Sayısı	Gazete Adı	Haber Sayısı
Açıksöz	4	Akşam	102
Anadolu	2	Bugün	2
Cumhuriyet	104	Haber	8
Hakikat	1	Hâkimiyet-i Milliye	1
İkdam	5	İzmir Ticaret Borsası	12
Milliyet	39	Son Posta	32
Tan	1	Tanin	6
Tasvir-i Efkâr	4	Ulus	65
Vakit	39	Vatan	14
Yeni Asır	1	Yeni İstanbul	9
Yeni Sabah	4	Zafer	4

Tablo 1. Gazeteler, “Televizyon” ve “Televizyon Yayıncılığı” Temalı Haber Sayıları

Tablodan anlaşıldığı üzere farklı siyasi eğilimleri olan gazeteler, araştırma alanı içinde bulunmaktadır. Her ne kadar televizyon yayıncılığının Türkiye’deki serüveninin başladığı yıllar çalışmanın sınırları içinde bulunmasa da televizyonun ve televizyon yayıncılığının altyapısının oluşturulma çabalarının başladığı görülmüştür. Yıl bazlı haber sayıları da belirlenmiş fakat bütün gazetelere ulaşamadığı için yıllara göre haber sayısının artıp azaldığına yönelik anlamlı bir sonuç çıkarılamamıştır. Bununla birlikte, öncelikle televizyonun teknik gelişmesi olmak üzere farklı

konuların gündeme geldiği veya ilk defa tartışılmaya başlandığını söylemek mümkündür.

Yıl	Haber Sayısı	Yıl	Haber Sayısı	Yıl	Haber Sayısı	Yıl	Haber Sayısı
1929	8	1930	3	1931	6	1932	10
1933	13	1934	28	1935	53	1936	32
1937	27	1938	30	1939	52	1940	17
1941	15	1942	10	1943	6	1944	14
1945	27	1946	15	1947	16	1948	6
1949	18	1950	31	1951	4	1952	18

Tablo 2. Gazetelerde Yer Alan “Televizyon” ve “Televizyon Yayıncılığı” Temalı İçeriğin Yıllara Göre Dağılımı

Çalışmaya kaynaklık eden gazetelerde, televizyon ve televizyon yayıncılığının genel olarak “keşif, sinema, algı, hayal, bütçe, teknik boyut vb. olgular” üzerinden tartışıldığı müşahede edilmiştir. Her haber veya makalenin özel bir konu üzerinde yazılmadığı da bir vakiadır. Bu noktada bazı haberler birden farklı konu üzerinden açıklanmaya çalışılmıştır. Ayrıca konular arasında geçişkenlik de vardır. Bu meyanda onlarca alt başlık oluşturmaktansa birbiriyle ilintili konular tek başlık altında derlenmiştir. Sonuç olarak “televizyon ve televizyon yayıncılığı” temalı haberler dört farklı başlıkta toplanmıştır. İlgili haberler aşağıdaki şekilde sıralanmaktadır:

1. Televizyonun Keşfini Konu Edinen Haberler: Tarihçe, İlk Gelişmeler ve Televizyonun Farklı Alanlarda Kullanılması
2. Televizyon Yayınlarını Konu Edinen Haberler
3. Televizyonun Yaygınlaşmasını Konu Edinen Haberler: Halkın Televizyon Edinişini ve Televizyon-Sinema İlişkisi
4. Türkiye’de Televizyonun Gelişimini Konu Edinen Haberler: İlk Denemeler, Uygulamalar, Yurt Dışı Gelişmeleri ve Tahayyüller

3.1. Televizyonun Keşfini Konu Edinen Haberler: Tarihçe, İlk Gelişmeler ve Televizyonun Farklı Alanlarda Kullanılması

Televizyonun keşfini konu edinen haberler kategorisinde toplam yüz on dört haber derlenmiştir. Diğer başlıklarda değerlendirilen haberlerin de keşifle ilgili kısımları bulunmakla birlikte burada keşfin tarihi, teknik ilerlemesi ve keşifle oluşan olumlu ve olumsuz yargılar değerlendirilmiştir. Ayrıca askeri, eğitim vb. alanlarda

televizyonun ve teknolojisinin kullanımı da bu başlık altında derlenmiştir. İlk haber Vakit’in 25 Mayıs 1929 tarihli nüshasında, son haber ise Yeni İstanbul’un 5 Ekim 1950 tarihli nüshasında bulunmaktadır. Anılan ilk haberde televizyonun kit- le iletişim araçları içerisinde değerlendirildiği görülmektedir. Vakit’te 2029 yılının resmedildiği bu haberde “100 sene evvel günün havadisleri kâğıt üzerine mü- rekkeple basılmış diyecekler. (1929, 25 Mayıs)” şeklinde televizyonun gazetenin yerini alacağı iddia edilmektedir. Yeni İstanbul’da bulunan ve konuyla ilgili son haberde ise televizyonun “Yirminci asrın büyük kazancı (1950, 5 Ekim)” olduğu ifade edilmektedir. Bunlar dışında ilk dikkat çeken haberler, televizyona atfedilen isimleri içermektedir. Örneğin Akşam (1937, 23 Temmuz) gazete için “sihirli ayna” ifadesini kullanırken, Milliyet (1933, 19 Eylül) “telsizle hayal nakli” tanımlamasını yapmaktadır. Yine Milliyet’te (1933, 31 Mart) bu sefer Almanlar kaynak gösterile- rek, televizyon “uzak gören” olarak adlandırılmıştır.

Birbirinden kopuk olmakla birlikte, televizyonun tarihi ile ilgili haberler görmek de mümkündür. Bunlardan Cumhuriyet’ten Bilgiç’in kaleme aldığı bir yazıda te- levizyon Jules Verne kadar geri götürülmüştür. Jules Verne’nin 1889 tarihinde bir gazetecinin hayatını tasvir ettiği yazıya istinaden Bilgiç, “Jules Verne’in asıl hay- ret uyandırıcı keşfinin televizyon olduğunu (1939, 11 Ağustos)” iddia etmektedir. Yine Cumhuriyet’ten yüksek mühendis Tefik Sadullah tarafından kaleme alınan başka bir yazıda “televizyonun hemen hiç yoktan birden bire sahneye çıkmadığı” söylenerek, ilk patentin 1884 yılında alındığı belirtilmiştir (1945, 19 Mayıs). Ak- şam’da, İngiltere televizyon yayıncılık tarihinin gelişimi Zeria Ömeri’nin çevirisiyle yayınlanmıştır. İlgili yazıda gerek yaşanan teknik gelişmeler gerekse yayıncılık faa- liyetini sürdüren yapılardan bahsedilmiş, televizyon yayınlarına ilk olarak 1936’da BBC’nin başladığı vurgulanmıştır (1945, 26 Mayıs).

Televizyon sahasında yaşanan teknolojik gelişmeler, dönem gazetelerinin üzerin- de durduğu konulardan biri olmuştur. Televizyonun çalışması ile ilgili teknik bilgi- lere sık sık yer verildiği görülmüştür. Salih Murad imzalı Milliyet haberinde, te- levizyonun fizik ile olan bağı anlatılmaktadır. Televizyonun teknik olarak “bilhassa atom fiziğiyle alakalı olduğu (1933, 31 Mart)” vurgulanmıştır. Başka bir yazıda, televizyonun çalışma prensibi anlatılmıştır. “Telsiz telgrafla resim alma ve nak- letme” olarak tanımlanan Cumhuriyet’in yazısında, görüntünün ekrana gelmesi “elektrik cereyanı ile ziyanın bir taraftan öbür tarafa verilebilmesi sayesinde. (1935, 3 Mayıs)” denilmektedir. İzmir Ticaret Borsası’nda yer alan makalede de “ışığın en seri bir zaman içinde nakledilmesi televizyonun hayati noktasını teş- kil eder. (1934, 30 Temmuz)” şeklinde benzer ifadeler bulunmaktadır. Türkiye’de görev yapan Alman Telsiz Telefon Şirketi mühendislerinden Powitzer ise Milliyet’e

verdiği röportajda, televizyonun kısa sürede yaygınlaşacağından bahisle, “radyoda sesin nakledilmesi gibi görüntünün de nakledilmesinin yakın zamanda olacağını (1934, 3 Ocak)” dile getirmektedir. Bunlardan başka teknolojik cihazların da haber yapıldığı görülmektedir. Cumhuriyet’te “havanın muhalefetinden katiyen müteessir olmayan (1935, 24 Mayıs)” yeni bir cihazdan bahsedilirken Ulus’ta “Amerika’da harpten evvelki televizyon cihazlarından beş misli büyük ve resimleri çok daha net gösterebilecek bir cihazın (1945, 7 Kasım)” kullanıma sunulduğu bilgisi paylaşılmıştır.

Renkli televizyonun keşfinin, Türk gazetelerinde en çok yer alan keşif temalı haberler olduğu görülmektedir. İlk olarak 1940 yılında Hakikat’te “Renkli Televizyon Keşfedildi (1940, 21 Aralık)” ve Tasvir-i Efkâr’da “Televizyon Mütehassısının Yeni Bir Keşfi (1940, 22 Aralık)” başlıklarıyla İngiliz Baird’in renkli televizyonu keşfettiği haberleri okuyucuyla paylaşılmıştır. Bu keşfin pratik alana hemen geçmediği yine gazete haberlerinden anlaşılmaktadır. Cumhuriyet’in “Televizyonun İstikbali (1944, 17 Haziran)” başlıklı bir haberinde, İngiliz uzmanlar yakın zamanda renkli yayınların başlayacağını haber vermiştir. Benzer bir bilgi Son Posta’da da yer almakta ve “elektronik sisteme göre televizyon resimlerinin renkli olarak alınması da temin edildi. (1949, 7 Aralık)” şeklinde, buluşun 1949’da uygulanabildiği söylenmektedir. Konuyla ilgili son haberlerse televizyonun mucidinin ölüm haberidir. Berlin’den Anadolu Ajansı’nın geçtiği “22 Ağustos’ta doğumunun 80’inci devir senesini tes’id eden televizyon mucidi Paul Nipkol, cumartesi sabahı kalb sektesinden ölmüştür.” metniyle 26 Ağustos 1940 tarihinde altı farklı gazete tarafından neşredilmiştir.

Görsel 1. Amerika'da Bir Televizyon Stüdyosu

Kaynak: Akşam, 1945, 12 Mayıs

Televizyonun sadece yayıncılık faaliyetinde değil farklı alanlarda da kullanılma-

sının, gazetelerde yer aldığı görülmüştür. Örneğin sağlık alanında, özellikle ameliyatların birçok doktor adayına seyrettirilmesiyle beraber, doktor eğitiminde önemli rol almaya başladığı vurgulanmıştır. “Televizyon tababet sahasında kullanılıyor (1951, 18 Eylül)” başlıklı Akşam’da yer alan haberde, 75 bin doktorun renkli televizyonlarla ameliyatları takip ederek teşhis koydukları iddia edilmiştir. Yine aynı gazete “Televizyonla cerrahlik dersleri (1949, 20 Haziran)” başlıklı yazısıyla, tıp eğitiminde televizyondan faydalandığını bildiren bir habere imza atmıştır. Tıp eğitiminden başka alanlarda da televizyonun kullanımının düşünüldüğü ve hayata geçirildiği müşahede edilmiştir. Örneğin Akşam’da, harp okullarının donatıları arasına televizyonun da eklenmeye başladığı haber verilmektedir (1937, 2 Eylül). Ulus’ta, İngiliz okullarında televizyonla eğitim için hazırlık yapıldığı (1944, 2 Şubat), Akşam’da yine İngiltere’de ilk ve orta dereceli okullarda televizyonun eğitim amacıyla kullanılmaya başladığı bilgisi bulunmaktadır (1951, 11 Temmuz).

Görsel 2. Televizyon Kullanılan Bir Ameliyathane

Kaynak: Son Posta, 1949, 7 Temmuz

Türk gazetelerine göre televizyonun gelişiminin en çok etkilediği alan savaş sanayi olmuştur. Radardan füzelere kadar bir dizi gelişme gazetelerde yer bulmuştur. Cumhuriyet’te yer alan füzelerin radar ile kontrol edilmeye başlandığı (1947, 8 Temmuz) ve Vatan’da bulunan füzelerin kontrolünde televizyondan yararlanıldığına dair haber (1941, 23 Kasım), örneklerden birkaçıdır. Radarın “görünmeyen hafiyeye” olarak adlandırıldığı Vakit haberinde, televizyon yardımıyla gece uçakların

takip edilebildiği bilgisi paylaşılmıştır (1934, 9 Ağustos). Televizyonun gelişimiyle uçakların pilotsuz bir şekilde yerden kontrol edileceğini iddia eden Vakit (1933, 21 Kasım) içeriğini, Cumhuriyet de “pilotsuz tayyarelerde televizyonlu toplar (1939, 18 Aralık) bilgisiyle teyit etmektedir. Uçaklarda bomba kontrolünde televizyonların kullanılmaya başladığına dair farklı bir içeriğe Bugün’den ulaşılmaktadır (1942, 30 Nisan). Konuyla ilgili verilecek son örneğe Akşam’da “Harbde televizyon (1948, 15 Eylül)” başlığıyla yer almaktadır. İlgili habere göre gizli tutulan bir yenilik kısa sürede savaş teknolojileri arasına katılacaktır.

3.2. Televizyon Yayınlarını Konu Edinen Haberler

Televizyon yayınlarını konu edinen haberler kategorisinde toplam seksen altı haber derlenmiştir. Haberlerin büyük kısmı yayınların başlaması, ilk defa yayın yapılacak yerler vb. konulara eğilmiştir. Ayrıca spor müsabakalarının yayınlanması, spikerlerin nasıl olması gerektiği ve televizyon görüntülerinin kaynak olarak kullanıldığı haberler bu başlık altında değerlendirilmiştir. Televizyon yayıncılığıyla ilgili ilk haber 1929 yılında kaleme alınmıştır. “Amerika’da bugün büyük bir merasim var. (1929, 4 Mart)” başlığıyla İkdam’da ve “Telsiz vasıtasıyla bütün dünyaya bildirilecek. (1929, 4 Mart)” başlığıyla Milliyet’te verilen haberde, yapılacak bir açılışın görüntülerinin televizyonla dünyaya servis edileceği bildirilmiştir. Son haber ise Vatan’da yer almaktadır. Dünya güzellik yarışmasının 1953 yılı programının paylaşıldığı içeriğe göre yaklaşık 12 milyon kişi televizyondan yarışmaları takip edebilecektir (1952, 20 Temmuz).

Televizyon yayıncılığının gelişiminin bir bölümünü gazetelerden takip etmek mümkün olmuştur. Yıllar geçtikçe yayın mesafelerinin uzadığı ve deniz aşırı yayıncılık faaliyetlerinin başladığı görülmüştür. Teknik bilginin sınırlı olduğu bu haberlerde genellikle bir yerdeki veya farklı şehirler arasında yapılan yayınlardan bahsedilmektedir. Örneğin Akşam’da yer alan kapsamlı bir yazıda “şimdilik bir şehrin içinde ve muhitiinde (1939, 8 Mart)” yayın yapılabileceği anlatılmıştır. Bununla birlikte 1934 yılında yayınlanan İzmir Ticaret Postası’nda Londra’dan Melbourne (1934, 18 Ekim) ve Melbourne’den Londra’ya (1934, 26 Ekim) yayın ulaştırıldığı bilgileri de bulunmaktadır. Haberler arasındaki tarih farkları da dikkate alındığında, kayıt altına alınan görüntülerin anılan şehirlerde gösterildiği sonucu çıkmaktadır. Nitekim New York ve Chicago şehirleri arasında 1940 yılında yapılan televizyon yayını, 1165 km’lik mesafesiyle Ulus ve Cumhuriyet gazeteleri tarafından “rekor (1940, 5 Mayıs)” olarak nitelendirilmiştir. Yine Amerika’nın Washington ve Philadelphia şehirleri arasında yayın yapıldığıyla ilgili bir haber Vakit’te bulunmaktadır (1945, 21 Nisan). II. Dünya Savaşı boyunca televizyon yayıncılığının teknik boyutuyla ilgili başka haber bulunmamaktadır. 1945 yılına gelindiğinde

Akşam’da, Amerika’dan Londra’ya yayın yapılacağıyla ilgili teknik bir haber tekrar yer almıştır. İlgili haberde “bir uçak filosu 9.000 metre irtifada duracak ve vericinin işaretlerini alarak kuvvetlendirecektir. Daha sonra Stratavizyon adı verilen bir sistemle yeryüzüne geri gönderecektir (1945, 12 Ağustos).” ifadeleri yer almaktadır. Akşam’ın yaklaşık yedi ay sonra yayınladığı başka bir makalede de “Mütehassıs Lansberg’e göre okyanus aşırı televizyon neşriyatı fennen mümkündür. (1946, 21 Mart)” denilmektedir.

Görsel 3. Papa XII. Pius’un Televizyon Stüdyosunda Bir Fotoğrafı
Kaynak: Vakit, 1947, 17 Temmuz

Görsel 4. New York’tan Londra’ya Nakledilen Bir Görüntü
Kaynak: Haber, 1939, 26 Ocak

Türk gazetelerinde, televizyon yayıncılığının görsel boyutunu gösteren ilginç haberlere de rastlanmıştır. Örneğin Akşam’da yer alan bir karikatürde “Nasıl sesimi

beğendiniz mi?” sorusuna erkek figür kadın figüre bakarak “Televizyon için harikulade!” cevabını vermektedir (1936, 9 Temmuz). Yine Akşam’da “Mis Televizyon (1939, 16 Mayıs)” başlığıyla verilen haberde spikerin görseli kullanılarak güzelliğinden bahsedilmiştir. Aynı içerik Haber’de de yayınlanmıştır (1939, 6 Nisan). Cumhuriyet’te yer alan farklı bir haberde ise iki kadının görseli kullanılmış ve “Berlin’de sırf televizyon yayılması için angaje edilmiş olan iki spikerdir. (1935, 12 Mayıs)” ifadeleriyle benzer değerlendirmeler yapılmıştır. Kadınların televizyonda görünmesiyle ilgili başka bir haberde “makyaj yapmaları faydalı olacaktır. (1950, 24 Haziran)” şeklinde tavsiyede bulunulduğu görülmektedir. Akşam’da yer alan haberde konuya daha teknik yaklaşmış ve “Dudakları siyaha, yanakları maviye boyamak lazım. Ancak o zaman televizyonda kırmızı yanaklı ve kırmızı dudaklı görünüyor... (1938, 26 Nisan)” şeklinde açıklamada bulunulmuştur.

Görsel 5. Televizyon Spikerleri

Kaynak: Cumhuriyet, 1935, 12 Mayıs

Görsel 6. Spikerlerin Güzol Olması Gerektiği İddiasını Vurgulayan Bir Karikatür

Kaynak: Akşam, 1936, 9 Temmuz

Televizyon yayıncılığının yaygınlaşması ile birlikte spor müsabakaları gibi belli bir alanda seyirci karşısında icra edilen eylemlerin, insanlar tarafından takibinin azalacağıyla ilgili tartışmalar gazete sütunlarında yer almıştır. Cumhuriyet’te yer alan bir haberde, İngiltere’de maçların televizyondan yayınlanmaya başlamasıyla beraber seyircilerin azaldığı ve organizatörlerin yayınları durdurmaya çalışacakları iddia edilmektedir (1938, 15 Nisan). Benzer bir tartışmanın Amerika’da da cereyan ettiği Ulus’tan anlaşılmaktadır. İlgili haberde birçok seyircinin maçları televizyondan takip etmeye başlamasıyla gelirlerin azaldığından bahsedilmektedir (1949, 25 Temmuz). Yeni İstanbul’un haberinden İngiltere’de futbol maçlarının televizyondan yayınlanmasının durdurulduğu anlaşılmaktadır (1950, 15 Ekim). Yeni İstanbul’un ilerleyen nüshalarında İngiltere’de var olan yasağa neden olarak evinde televizyon olanların sayısının 500 bine ulaşması ve maçlara gitme oranının düşmesi gösterilmiştir (1950, 17 Aralık). Spor yayıncılığıyla ilgili diğer içerik ise 1940 olimpiyatlarının televizyonda yayınlanacağına duyurulduğu haberleri içermektedir. 1939 yılı içinde yayınlanan bu duyurular Türk gazetelerinden Akşam (1939, 11 Eylül), Ulus (1939, 26 Ağustos) ve Vakit (1939, 4 Temmuz) nüshalarında yer almaktadır.

3.3. Televizyonun Yaygınlaşmasını Konu Edinen Haberler: Halkın Televizyon Edinimi ve Televizyon-Sinema İlişkisi

Televizyonun yaygınlaşmasını konu edinen haberler kategorisinde toplam yüz on beş haber derlenmiştir. Televizyonun halk arasında yaygınlaşması, ülkeler bazında yayıncılık faaliyetlerinin başlaması ve teknolojinin televizyonun yaygınlaşmasına olan etkileri bu başlık altında değerlendirilmiştir. Ayrıca televizyonun sinemayla olan ilişkisine değinilmiştir. Konuyla ilgili ilk habere Milliyet’te rastlanmıştır. İlgili haberde televizyonun keşfi sinemaya tehdit olarak sunulmaktadır (1930, 19 Eylül). Son haber ise Akşam’da bulunmakta olup Suriye’de bir televizyon istasyonu kurulmasına karar verildiği bilgisi paylaşılmıştır (1952, 12 Temmuz).

Televizyon yayıncılığının teknik boyutuyla ilgili stüdyo kurulumu ve verici yerleştirilmesi haberlerinin de Türk gazetelerinde yer bulduğu gözlenmiştir. Son Posta’nın aktardığı bir haberde, o güne kadar yapılan en yüksek “televizyon direği”nin İngiltere’de faaliyete geçtiği vurgulanmıştır. Haberin ayrıntılarında direğin “140 ton ağırlığında ve St. Paul Katedrali’nin iki misli uzunlukta” olduğu bilgisi de verilmiştir (1950, 2 Nisan). Yine Son Posta’da Amerika’da “Empire State Building” binasına, elli yedi metrelik televizyon direği konulacağı bilgisi okuyucuyla paylaşılmıştır (1950, 25 Ocak). “Televizyonda Tekâmül (1939, 26 Ağustos)” başlığıyla Anadolu’da verilen bir haberde, Paris’te bulunan televizyon stüdyosu ayrıntılarıyla anlatılmıştır. Yine televizyonun, laboratuvar çalışmalarından çıkarak ticari işlet-

meler eliyle halka ulaşmaya başladığını Akşam'dan okumak mümkündür (1941, 11 Kasım). Televizyonun halk arasında yayılmasıyla ticari olarak da ilgi gördüğü Akşam'da yer alan "Amerika'da 1 milyar dolar sermayeli televizyon sanayii kurulacak. (1945, 24 Ekim)" cümlelerini ihtiva eden içerikten de anlaşılmaktadır.

Görsel 7. Amerika'da Bir Aileyi Televizyon Başında Gösteren Fotoğraf

Kaynak: Akşam, 1948, 22 Ekim

Televizyon yayıncılığında yaşanan gelişmelere paralel olarak halkın televizyona ilgisinin arttığını, Türk gazetelerine bakarak söylemek mümkündür. Hâkimiyet-i Milliye'de yer alan kısa bir haberde, televizyon teknolojisi için görece erken sayılabilecek bir zamanda "1-2 seneye her eve yayılması ümit edilmekte (1934, 16 Eylül)" cümleleriyle halk arasında yayılacağı iddia edilmektedir. Nitekim Akşam'da yer alan "Londra halkı arasında bu yıl televizyon modası hüküm sürüyor (1938, 25 Temmuz)." cümlelerinden anlaşılacağı üzere, beklenti karşılanmaya başlamıştır. II. Dünya Savaşı ise televizyonun yaygınlaşmasını geciktirmiştir. Konu hakkındaki haberlere ancak 1944 yılında tekrar tesadüf edilmiştir. Tanin, "Harpten altı ay sonra radyo gibi televizyon da yaygınlaşacak (1944, 1 Mayıs)." cümleleriyle durumu özetlemiştir. Akşam, "Harpten sonra herkes bir televizyon makinesi alabilecek. (1944, 19 Eylül) ifadeleriyle televizyonun yaygınlaşacağını iddia eden bir haber paylaşmıştır. Televizyonun yaygınlaşması ile ilgili derlenen son iki haber yine Akşam menşelidir. Bunlardan ilkinde Dr. Allen B. Dumont'la yapılan söyleşinin çeviri haberinde "yayınların halka ulaşmaya başladığı ve kısa sürede yayılacağı (1944, 4 Mayıs)" söylenmekte, diğerinde ise "televizyon fiyatlarının yarı yarıya düşeceği (1945, 23 Eylül)" belirtilmektedir.

Ülkeler bazında televizyonun yayılmasına bakıldığında, Türk gazetelerinin İngiltere ve Amerika'daki gelişmeleri daha çok aktardığı görülmektedir. Bu durum televizyonun tarihsel gelişimiyle de uyumludur. Anılan iki ülke dışında en çok

haber Almanya’daki gelişmelerden verilmiştir. Akşam’da televizyon yayınlarına başlandığı (1934, 22 Aralık) ve 385 kilometre uzaklığa kadar yayın verilebildiğine dair (1936, 16 Mayıs) haberler bulunmaktadır. Cumhuriyet ise Almanya’da televizyon yayınlarının başladığına dair yazılarını (1935, 19 Mayıs; 1936, 25 Ağustos) Akşam’la benzer içerikte okuyucularıyla paylaşmıştır. Romanya’da hükümetin televizyon istasyonu kurmaya karar verdiğini (1936, 24 Mart) Akşam’dan, İsviçre’de televizyon yayınlarının başladığını (1939, 6 Temmuz) Haber’den ve Suriye’de televizyon yayınlarının yapılabilmesi için tetkikler yapıldığını (1952, 12 Temmuz) yine Akşam’dan öğrenmek mümkün olmuştur. Fransa’da televizyon yayıncılığının başladığı tarihle ilgili bilgi edinilememiş olmakla birlikte Eyfel Kulesi’nin televizyon vericisi olarak da kullanılmaya başlandığı (1939, 7 Nisan), Vakıf’ta yer almaktadır. Eyfel Kulesi’ne televizyon vericisi dikilmesinin nedeni olarak Cumhuriyet ve Ulus aynı gün Paris’te yapılacak sergi için olduğu bilgisini paylaşmıştır (1937, 23 Mayıs).

Yukarıda değinildiği üzere televizyon yayıncılığının halk arasında yayılmasıyla ilgili en çok haber İngiltere ve Amerika’da yaşanan gelişmeler hakkındadır. Örneğin Milliyet’te, İngiltere’de televizyon yayıncılığının gelişmesi için “Markoni’nin yoğun çaba gösterdiği (1932, 4 Eylül) yazmaktadır. Ulus’ta, “İngiliz hükümetinin ulusal televizyon postası ihdasını onaylamıştır. (1935, 2 Şubat)” cümleleriyle ülke sathına yayın verilmesi kararının alındığı belirtilmiştir. Cumhuriyet de benzer şekilde “İngiltere’de yayınların bir sene içinde başlayacağını (1935, 1 Şubat)” okuyucularına duyurmuştur. Bu yayınları izleyiciyle buluşturmak adına İngiltere’de faaliyet gösteren şirketlerin isimlerine Milliyet’ten ulaşmak mümkündür (1935, 10 Nisan). “Baird Müesese’sinin 23 Aralık’tan evvel yayınlara başlayacağı (1935, 23 Aralık)” Akşam’da yazmaktadır. Son Posta’da ise yayınların 1939 yılı içinde İngiltere’nin Leeds, Manchester, Glasgow ve Birmingham şehirlerinde başlayacağı duyurulmaktadır (1939, 9 Şubat). Televizyon yayıncılığıyla ilgili Amerika’da yaşanan gelişmelerin, tamamı II. Dünya Savaşı’ndan sonra yayınlanan haberlere göre, daha teknik noktadan ele alındığı görülmüştür. Akşam, başlangıcından 1949 yılına kadar Amerika’da iki milyon televizyon satıldığı bilgisini paylaşırken (1949, 21 Kasım), Yeni Sabah’ta yer alan rakamlar daha azdır. Adı geçen gazete, “450 bini Newyork’ta olmak üzere Amerika’da toplam 1 milyon 180 bin televizyon aleti vardır. (1949, 7 Mayıs)” iddiasında bulunmaktadır.

Televizyonun yaygınlaşmasıyla beraber sinema sektörünün tedirgin olduğu gazetelerden anlaşılmaktadır. Başlangıçta televizyonda farklı program içerikleri sunulsa da televizyon vasıtasıyla film izlenme ihtimali, sinema sektöründekileri tedirgin etmiştir. Nitekim televizyonun yaygınlaşmasına paralel olarak sinema seyircisinin

azaldığı iddiaları gazete sütunlarına yansımıştır. Örneğin Milliyet'te yer alan "Sinema alemi altüst edecek bir keşif (1930, 19 Eylül)" başlıklı yazı, televizyonun keşfini doğrudan sinemaya tehdit olarak sunmaktadır. Televizyonun gelişmesinin rekabeti artıracığı ilanı da Akşam'da yer almaktadır (1937, 9 Ağustos). Sinema oyuncusu Mary Pickford'la yapılan bir röportaja yer veren Akşam, oyuncunun "Televizyonun sinema için büyük rakip olmasından korkuyorum... Birçok kişi sinemaya gitmekten vazgeçecektir... (1940, 12 Eylül)" şeklindeki sözlerini satırlarına yansıtmıştır. Televizyonun yaygınlaşmaya başladığı II. Dünya Savaşı sonrası, seyircide ve gelirlerde azalma olduğunu iddia eden yazıların sayısı artmıştır. Son Posta'da yer alan "Televizyon sinemaya zarar veriyor (1950, 25 Nisan)" ve "Amerikan filmciliği güç bir durumda (1950, 28 Aralık)" başlıklı yazılar, bu haberlere verilebilecek örneklerdendir. Seyircinin azaldığıyla ilgili farklı bir haber Yeni İstanbul'da "Amerikalıların sinema merakı sönüyor mu? (1950, 2 Temmuz)" başlığıyla kendine yer bulmuştur. Vatan'da ise sinema sektörünün seyircinin azalışına karşı aldığı tedbirleri içeren bir yazı kaleme alınmıştır. İlgili yazıda, çalışanların maaşlarının düşürüleceği ve seanslarda iki film yerine bir film ve bir spor müsabakası gösterilmeye başlanacağı iddia edilmiştir (1952, 21 Temmuz).

3.4. Türkiye'de Televizyonun Gelişimini Konu Edinen Haberler: İlk Denemeler, Uygulamalar, Yurt dışı Gelişmeleri ve Tahayyüller

Türkiye'de televizyonun gelişimini konu edinen haberler kategorisinde toplam doksan sekiz haber derlenmiştir. Bu haberlerde, televizyon istasyonu kurulmasından, yapılan bazı kanuni düzenlemelere; fuarlarda televizyonun tanıtılmasından, yurt dışında televizyon uygulamalarını inceleyen gazetecilerin görüşlerine değin bir dizi bilgi değerlendirilmiştir. Ayrıca gazetelerin, özellikle köşe yazılarında yer alan, okuyucuya televizyonun "Nasıl bir alet?" olduğunu tasvir ettiği yazılar da incelenmiştir. Konu ile ilgili ilk habere Milliyet'te tesadüf edilmiştir. "Fıkra (1929, 23 Şubat)" başlıklı yazıda, yazar hastalığından dolayı sesinin çatallaştığını belirtmekte ve bu yönüyle kendisinin artık bir televizyon gibi olduğunu söylemektedir. Son haber ise Vatan'da "İlk televizyon tecrübesi yapıldı (1952, 10 Temmuz)" başlığıyla verilen İstanbul Teknik Üniversitesinde yapılan deneme yayını konu edinmiştir.

Türkiye'de televizyon kurmak için gerekli olan bütçe ve kanuni düzenlemelerin ilk defa dile getirildiği haberler, her ne kadar televizyonun yayına başlamasından çok önceye denk gelse de kıymetli bilgiler içermektedir. Tarihi sırayla haberlere bakıldığında ilk içeriğin Ulus'ta olduğu görülmektedir. Vatan'ın "Radyo Kanunu projesi (1935, 17 Ekim)" başlıklı haberinde yer alan "Umuma mahsus telsiz neşriyatı ve televizyon tesisatının imtiyaz veya ruhsat şeklinde yapılması ve işletilmesi ulusal kurumlar vasıtasıyla verilebilecektir." söylemle, millîlik vurgusu yapıldığı görül-

mektedir. İlerleyen süreçte bu hakkın Hükümet eliyle kontrol edilmesi için “Telsiz Kanunu”na madde konulduğu Akşam’da haber verilmiştir (1937, 3 Haziran). Cumhuriyet’te yer alan haber de benzer bir içeriğe sahip olup “İstanbul radyosu hükümete geçiyor (1936, 31 Temmuz)” başlığıyla verilmiş, yeni dönemde televizyon işlerinin de başlayacağı belirtilmiştir. Televizyon yayıncılığı için ilk bütçe teşebbüsü, Cumhuriyet’te yer alan habere göre Posta ve Telgraf Umum Müdürlüğü’nün bütçesine “televizyon inşaatı ve tesisi için gelecek senelere eklenecek (1936, 13 Haziran)” para aktarılma planlamasıyla olmuştur. Ulus’ta yer alan “İzmir telefon idaresinden alınacak suretlerden radyo, televizyon vb. tesis yapımı için pay aktarılacak (1938, 25 Şubat)” haber içeriğinden, benzer bir planlamanın olduğu anlaşılmaktadır. Televizyona üretilecek içeriklerin telif hakkıyla ilgili bir düzenleme çalışması olduğu da Türk gazetelerinden öğrenilebilmektedir. Ulus’ta yer alan “Telif hakkı projesi hazırlanıyor (1941, 5 Mart)” başlıklı haberde, radyoyla birlikte televizyon telifinin de düzenlenmek istendiği anlaşılmaktadır. Nitekim dönemin Basın, Yayın ve Turizm Genel Müdürü Alyot’un, Türkiye’de televizyon kurulacağıyla ilgili beyanati Zafer’de yer almıştır (1950, 17 Kasım). Akşam’da yer alan başka bir haberdeyse, Alyot’un televizyonun Türkiye’de ilerleyen süreçte nasıl olacağı ile ilgili planlarını anlattığı farklı bir haber de bulunmaktadır (1952, 12 Ocak).

Görsel 8. Genel Müdür ve Gazeteciler Arasındaki Görüşmeden Bir Fotoğraf

Kaynak: Akşam, 1952, 12 Ocak

İlk düzenlemelerin yapıldığı dönemde, aynı zamanda televizyonun Türk müteşebbislere ve halka tanıtılma faaliyetlerinin de yürütüldüğü görülmüştür. Örneğin 1937 yılında yapılan yerli mallar sergisi, üç farklı gazetede yedi kere haber yapılmıştır. Akşam'da yer alan haberlerden ilki sergilenecek televizyonun, Paris'te sergilenenin onda biri kadar olduğunu haber vermektedir (1937, 17 Temmuz). İkinci haber, televizyonun yakında sergilenemeye başlayacağını (1937, 31 Temmuz), üçüncü haber ise televizyonun sergilenemeye başlamasıyla sergiye gelen ziyaretçi sayısının artacağını düşündüğünü belirtmektedir (1937, 2 Ağustos). Cumhuriyet, sergide televizyon sergileneceğini "Millî Sanayi Birliği ilk defa olarak memleketeye en büyük bir yeniliği Dokuzuncu Yerli Mallar Sergisi'yle getirerek, sergide televizyon tesisatı kurmaktadır (1937, 22 Temmuz)" cümleleriyle duyurmuştur. Bir sonraki haberde televizyonun kurulması nedeniyle sergiyi ziyaretlerin arttığı ve bu sebeple kapanışın bir saat ileriye alındığı bilgisi verilmiştir (1937, 2 Ağustos). Son haberdeyse sergide televizyonun faaliyete geçtiğini haber vermiştir (1937, 4 Ağustos). Ulus'ta yer alan haber ise sergide gösterilecek televizyonun deneme yayınının yapıldığını, okuyucuya iletmiştir (1937, 1 Ağustos). Bir sene sonra İstanbul'da düzenlenecek fuarda da televizyon yayını yapılma arzusunun olduğunu Ulus'tan öğrenmek mümkün olmaktadır (1938, 24 Haziran). Fuarlarda televizyon sergileneğine dair son haberse Türkiye'de deneme yayınının yapıldığı döneme denk gelmektedir. Vatan'daki habere göre Hollandalı bir şirket İzmir Fuarı'na, izin verilmesi hâlinde televizyon kurmayı talep etmiştir (1952, 1 Temmuz).

Türkiye'de televizyonun ortaya çıkış serüveninde, yazarların bir televizyon istasyonu talebini dile getirmeye erken tarihte başladığını söylemek mümkündür. Vakıf'te yer alan bir köşe yazısında, televizyon "gözlerimizin de zevkini tatmin eden radyo" olarak tanımlanmış ve "Biz de laboratuvar kurmalıyız." fikri öne sürülmüştür (1934, 5 Ağustos). Konuyla ilgili yaklaşık on beş yıl başka bir içerik bulunmamaktadır. 1949 yılına gelindiğinde Akşam yazarlarından biri, mühendis Orhan Bürge'nin İstanbul'da televizyon yayını çabaları olduğundan bahsetmektedir (1949, 25 Nisan). Haberlerin yoğunlaşmaya başladığı dönem ise 1950 yılı sonrası olmuştur. Akşam'da yer alan "Televizyonun bugünkü vaziyeti (1950, 19 Ekim)" başlıklı bir habere göre UNESCO tarafından tertip edilen ve Fransız atom fizikçi uzmanı Prof. Vassy'nin konuşmacı olduğu konferans duyurulmuştur. Aynı yıl içinde Yeni İstanbul, Türkiye'de televizyon yayıncılığının yakında başlayacağını "Amerika'nın Türkiye'de bir televizyon şebekesi kurması muhtemel (1950, 6 Haziran)" başlıklı yazıda, kaynak olarak Senato üyelerini göstererek, "Sovyet propagandasına karşı" Türkiye'de bir televizyon kurulması fikri olduğunu iddia etmiştir. Amerikalı uzmanların Türkiye'de televizyon şebekesi kuracağı iddiası, Akşam'da yer alan farklı bir haberde de bulunmaktadır (1952, 26 Ocak). Türkiye'de ilk televizyon

yayını denemesinin yapıldığı İstanbul Teknik Üniversitesine laboratuvar kurula-
cağına dair haber, Akşam sütunlarında bulunmaktadır (1952, 22 Nisan). Anılan
denemenin, mezkûr üniversitenin Taşkılla merkez binasında, 9 Temmuz 1952 ta-
rihinde gerçekleştiğini “İlk Televizyon tecrübesi yapıldı (1952, 10 Temmuz)” baş-
lığıyla, Vatan vermiştir.

Türkiye’de televizyon yayıncılığını teknik olarak yansıtmaya da televizyonun ne
olduğuna dair yurt dışında Türklerin yaşadığı tecrübeler, ilerleyen dönemde te-
levizyonculuğun gelişimine katkı sağlamıştır. Abidin Daver’in Cumhuriyet’te Al-
manya’daki izlenimlerini kaleme aldığı bir yazısında, sadece iki oda arasında yayın
yapan bir televizyonu tasvir eden izlenimleri dikkate değerdir (1935, 18 Haziran).
1939’da Amerika’ya giden Türk gazetecilerinin televizyon istasyonu gezeceklerine
dair haberin, aynı gün Akşam, Cumhuriyet ve Ulus’ta yayınlandığı görülmektedir
(1939, 9 Haziran). Bir eğitim kapsamında Amerika’da bulunan Türk subaylarının,
savaşta kullanılan televizyon sistemlerinin bulunduğu askeri birliği ziyaret ettik-
lerine dair içerik, Son Posta’da yer almıştır (1950, 23 Mart). “Türk işlemleri te-
levizyonla teşhir edildi (1950, 8 Ocak)” başlığıyla Son Posta’da bulunan haberde
ise “Broadcasting Kumpanyası”nın New York Türk haberler bürosu tarafından bir
yayın düzenlendiği ve propaganda müşavirine tercüman olarak gönderilen Nezh
Manyas’ın (Duman, 2018, s.211) sunumuyla, Türk kadınlarının ürettiği el işleme-
lerinin televizyonda yayınlandığı bilgisi okuyucuyla paylaşılmıştır.

Amerikada tahsilde bulunan muhabere subaylarımıza askeri televizyon hakkında da muh-
telif dersler gösterilmektedir. Yukarıdaki resimde, Amerikanın New Jerseyde bulunan muha-
bere birliğleri okulunda öğretmen olan bir albayın (soldan sağa) yüzbaşı Mithat Akkuris, teğ-
men Lütfi Sel'e, okuldaki bir Amerikalı öğrenci ile ve yüzbaşı İhsan Tezerene bir şema üzerin-
de televizyonu izah ettiği görülmektedir.

Görsel 9. Amerika’da Türk Subayları

Kaynak: Son Posta, 1950, 23 Mart

Çalışmanın sınırları dâhilinde, televizyon henüz Türkiye’de kullanıma geçmemiştir. Bununla birlikte televizyonun olduğu bir Türkiye tahayyülü ile ilgili bazı betimlemelere gazetelerden ulaşmak mümkün olmuştur. Örneğin Tanin’de yer alan ve “Amerika’dan bize televizyon satmak istiyorlar (1944, 24 Ekim)” başlığıyla paylaşılan karikatürde, bir babanın televizyon ekranında alacaklısını görünce kaçmaya başladığı bir sahne resmedilmiştir. Bundan başka günümüz dünyası için normal olmakla birlikte o dönem zarfında hayali bazı fikirlerin de gazetelerde yer aldığı müşahede edilmiştir. Akşam’da bir yazar televizyonu “insanın aklını durduran bir alet (1935, 9 Şubat)” olarak tanımlamasıyla karşılaşılmıştır. Yine aynı gazetede başka bir yazar “Bu icadlar böyle giderse sabahleyin uyanınca, yatağımızın karşısındaki sinema perdesi gibi bir şeye günün havadisleri yazılacaktır. (1937, 11 Eylül)” şeklinde, günümüzdeki internet gazeteciliğine benzer tanımlamalar yapmıştır. Televizyonun daha eski zamanlarda, hikâyelerde geçen cisimlere benzetildiği de olmuştur. Örneğin Akşam’da yer alan “Eski masalarda ecdad, televizyonu billur topta görmüştür. (1940, 2 Aralık)” cümlelerinden anlaşılacağı üzere, masalarda her şeyin görüldüğü küreye benzetilmiştir.

Görsel 10. Televizyonun Toplumsal Hayatta Olası Sonuçlarını Gösterir Bir Karikatür
Kaynak: Tanin, 1944, 24 Ekim

Televizyonun duygu dünyasına hitap eden taraflarının da Türk yazarlar tarafından gazetelerde kaleme alındığı görülmüştür. Bu çalışma, Türkiye’de şehirleşme oranının düşük olduğu bir zamana tesadüf etmiş olmasına rağmen, Cumhuriyet’te “Televizyon olmasa insanlar, düz ovalar hâline gelen şehirlerde, cinlerin top oynadığını hangi vasıtayla seyredebilecek? (1944, 5 Mart)” cümlelerini ihtiva eden,

toplumun birbirine yabancılaşmasından şikâyet eden bir yazının varlığı tespit edilmiştir. Bundan başka “hasret” duygusunun işlendiği yazılar da bulunmaktadır. Tarihi olarak daha erken kaleme alınan ve Ulus’ta bulunan bir makalede “Hepimiz için mukadder olan hadisenin, hasretin önüne tamamen geçememişse de kısmen geçmiş olacağından ehemmiyeti büyüktür (1937, 11 Kasım).” cümleleriyle televizyonun önemine değinilmiştir. Cumhuriyet’te yer alan diğer yazıda da benzer şekilde “televizyonun inkişafıyla hasret ortadan kalkacak (1945, 10 Kasım).” denilerek, televizyona benzer bir misyon yüklenmiştir. Son olarak televizyonla birlikte kamusal alanda görülen eksiklerin yetkililere ulaştırılması için televizyondan faydalanılabileceğine dair görüşler ortaya konmuştur. Konuyla ilgili Akşam’da yer alan bir karikatürde, vatandaşlardan biri sokağının hâlinden şikâyet ederek, belediyenin durumdan haberdar edilebileceğini sevinerek arkadaşına söylemektedir (1935, 18 Şubat). Milliyet’te yer alan başka bir örnekte ise nüktedan bir dil kullanılarak “Bakırköy Ziraat Enstitüsü Müdürü’nün akasya ağaçlarını kestirdiği” iddia edilmiştir. Diyalog şeklinde devam eden metnin devamında “ısınmak için yakacak bir şey kalmadığı” söylenen müdüre atfen “Yazın! Çizin! Telgraflayın! Telefonlayın! (1934, 14 Şubat)” cümleleriyle durumun vahametini dikkat çekilmek istenmiştir.

Görsel 11. Belediyeye Şikâyetinde Bulunan Vatandaşları Temsil Eden Bir Karikatür

Kaynak: Akşam, 1935, 18 Şubat

Dört alt başlık altında tasnif edilen gazete haberleri, “televizyon” ve “televizyon yayıncılığı”nın farklı yönlerinin okuyucuyla paylaşıldığını göstermektedir. Televizyonla ilk temas üzerine kaleme alınan yazılarda, “yeni”nin anlatımının, ajans

haberlerinin çevirisiyle sınırlı olduğu ifade edilmelidir. Dünya kamuoyunda yaygınlaşmasıyla beraber Türk gazetelerinin de konuyu daha sık gündeme taşıdığı müşahade edilmiştir. Nitekim televizyonun başta harp sanayii olmak üzere eğitim, sağlık vb. alanlarda kullanımını konu edinen haberler yoğunlaşmış, “televizyon yayıncılığı” başat konulardan biri olmuştur. Televizyon yayıncılığının gelişimi, farklı alanlarda bir dizi gelişmeyi de tetiklemiştir. Özellikle sinema sektörü ve spor müsabakası düzenleyen kurumlar, televizyona karşı direnç oluşturmuştur. Bu durumun oluşmasında II. Dünya Savaşı sonrası televizyon yayıncılığında yaşanan gelişmelerin ve televizyonun toplumda yaygınlaşmasının temel neden olduğu düşünülmektedir. “Televizyon” ve “televizyon yayıncılığı” temalı haberlerin çoğalmasının diğer bir sonucu, televizyona yüklenen anlamın artması olmuştur. İlk zamanlarda görüntünün aktarımıyla sınırlı tahayyüller, zamanla kapsamlı hikâyelere dönüşmüştür.

4. Sonuç

Bu çalışmanın incelediği zaman dâhilinde televizyon henüz Türkiye’de kullanılmamaktadır. Bununla birlikte dünyada kullanımı başlamıştır. Kitle iletişim araçlarından gazete ve radyolar ise dünyayla birlikte Türkiye’de de yayınlarına devam etmektedir. Kitle iletişim araçlarından biri olan televizyonun diğer bir kitle iletişim aracı olan gazeteler nezdinde, Türkiye’deki gelişimini takip etmek amacıyla bu çalışma yapılmıştır. Radyoya da aşına olan Türk halkının, televizyon algısını onun üzerinden inşa ettiği görülmektedir. Teknolojik olarak da birbirine yakın olan bu iki cihazdan, bilinenden yola çıkarak bilinmeyeninin tahayyül edilmesi tabiidir. Her ne kadar yurt dışında televizyonla ilgili yaşanan gelişmeler ön plana çıkarılmışsa da gerek Türkiye’de televizyon yayıncılığının gelişimini içeren haberlerin varlığı gerekse de yurt dışından haberleri seçenlerin de Türk olması hasebiyle, Türkiye’de kamuoyunun televizyonu nasıl gördüğünü anlamak mümkün olmuştur.

Televizyonun gelişimini kendi içinde sınıflandırmak, manaya ulaşmak için zaruriyet olmuştur. Bu sınıflandırma yapılırken zaman ve şekil özellikleri anlamlı sonuçlar vermediğinden farklı kategoriler belirlenmiştir. Örneğin tüm gazeteler televizyonla ilgili haberlerini iç sayfalarda birbirine benzer puntolarla yayınlamıştır. Hâliyle buradan anlamlı bir sonuç çıkarmak mümkün olmamıştır. Yine haberlerin belli yıllarda yoğunlaşması veya günümüze yaklaşıldıkça artması gibi bir durumla karşılaşmamıştır. Bu noktada bir eksiklikten bahsetmek yerinde olacaktır. Anılan eksiklik, ulaşılamayan nüshaların olabilme ihtimaline karşı, toplanan haberlerin tam olarak sayıyı yansıtmıyıp yansıtmadığının belirlenememiş olmasıdır. Yukarıda değinilen sebeplerden ötürü kategoriler gazetelerin şekil özellikleri ve gazetelerde

yer alan haberlerin yoğunluğuna göre değil, televizyonun bizzat kendi dinamikleri temel alınarak oluşturulmuştur.

Televizyonun keşfinin başta dünyada olmak üzere Türkiye’de de heyecan uyandırdığını söylemek mümkündür. Gazeteler, keşif üzerine kaleme alınmış çok sayıda yabancı makaleyi çevirerek sütunlarına koymuştur. Bu yazılarda çoğunlukla keşfin teknik boyutu ön plana çıkarılmıştır. Yıllar geçtikçe televizyonun teknik gelişmesini de gazetelerden takip etmek mümkün olmuştur. 1950’lere yaklaşıldığında televizyonun keşfini konu edinen haberler, renkli televizyonun ortaya çıkışını ve teknik özelliklerini anlatmaktadır. Keşfin bir diğer ayağını ise televizyonun farklı alanlarda kullanımı oluşturmaktadır. Başta savaş sanayi olmak üzere sağlık ve eğitim alanlarında da televizyondan faydalanılmaya başladığı görülmektedir. Çalışmanın zaman sınırları dâhilinde II. Dünya Savaşı olduğu için içeriklerin ağırlıklı olarak savaş sanayini barındırması makul karşılanabilir. Bunun dışında ameliyatlara filme alınarak televizyonla başka doktorlara izlettirilmesinin faydaları üzerinde durulmuştur.

Televizyon yayıncılığı üzerine yapılan analizlerde yayıncılık için gerekli olan ekipmanların neler olduğu, bunların ortalama ne kadar mal olduğu ve hangi ülkelerin teknik seviye olarak daha ileride olduğu konularına önem verilmiştir. Özellikle yeni “televizyon istasyonu” kurulumlarının sıklıkla haber yapıldığı gözlenmiştir. Televizyon vericilerinin yüksekliğinin çoğu haberde konu edilmesi ve hayranlıkla karşılanması da not edilmesi gereken bilgilerdendir. Yine farklı haberlerde radyo yayıncılığı ile televizyon yayıncılığı sıklıkla karşılaştırılmıştır. Temelde görüntünün aktarılması prensibinin anlaşılmasının biraz zaman aldığı söylenebilir. Zira yıllar geçtikçe bu konu gündemden kalkmıştır. 1950’lere yaklaştıkça gündeme gelen konular ise spor müsabakalarının yayını ve televizyon-sinema ilişkisi olmuştur. Her iki konuda da temel çekincenin “maddi” olduğu haber içeriklerinden anlaşılmaktadır. Özellikle futbol maçlarının televizyondan yayınlanmasıyla seyircinin stadyumlardan ayağının kesileceğini düşünen müteşebbisler, önce bu korkularını dile getirmiş, daha sonra müsabakaların yayınlanmasını engellemeyi başarmıştır. Sinema sektörü ise televizyonların film yayınlamaya başlamasıyla birlikte sesini daha fazla çıkarmaya başlamıştır. Zira bu sektörün farklı bir problemi daha olmuştur. O da önemli oyuncularının televizyonlara “spiker” olarak geçmesidir. Artık görselliğin ön planda olduğu vurgusu sıklıkla tekrarlanmıştır.

II. Dünya Savaşı yıllarında televizyon yayıncılığı adına anlamlı bir ilerleme yaşanmamıştır. Yayıncılığın teknik boyutunun gelişebilmesi için hem maddi olanaklara hem de insan sermayesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu ikisinin eksikliğine ilaveten halkın “televizyon aleti”ne ulaşabileceği maddi imkânlar da bulunmamaktadır.

Sebepler birleştğinde sonucun televizyonda tekamülün aksamaması kaçınılmazdır. Bununla birlikte savaş sonrası, halk arasında da televizyonun yaygınlaşmaya başladığı görülmektedir. Gazetelerden elde edilen bilgiler ışığında başta İngiltere ve Amerika olmak üzere Almanya, Fransa, İsviçre, Romanya ve Suriye’de televizyon yayıncılığı başlamıştır. Fakat gazetelerin asıl üstünde durdukları ülkeler İngiltere ve Amerika olmuştur. Sanayi ve endüstri devrimlerinin başat ülkeleri olan ikilinin, televizyon teknolojisinin de doğduğu topraklar olduğu düşünüldüğünde, elde edilen verilerin makul olduğu değerlendirilmektedir. Televizyonun halk arasında yaygınlaşmasıyla konunun sosyal boyutunu ele alan yazılarda da artış olduğu görülmektedir.

Televizyon yayıncılığının Türkiye’deki yolculuğu noktasında bu çalışma, başlangıçtan önceki durumu özetlemektedir. Dünyaya paralel olarak televizyonun varlığının Türkiye’de de bilindiği ve teknik boyutuyla ilgilenildiği söylenebilir. İlaveten 1930’ların ortasından itibaren televizyon yayıncılığı için teşebbüslerin olduğu da görülmektedir. Başlangıçta “pahalı” bir yatırım olan televizyon yayıncılığı için bütçe oluşturma çabaları vardır. Aynı dönemde hukuksal alt yapının da oluşturulmasına uğraşıldığı anlaşılmaktadır. II. Dünya Savaşı’nın başlamasıyla gerek dünyada gerekse Türkiye’de televizyon yayıncılığında yaşanan gelişmeler yavaşlamıştır. Türkiye’de ise ancak 1952 yılında İstanbul Teknik Üniversitesinde ilk deneme yayını gerçekleştirilmiştir. Hülasa, Türkiye’de televizyon yayıncılığı faaliyetinin olmadığı 1929-1952 yılları arasında, televizyonun Türk toplumuna tanıtılmasının yurt dışı kaynaklı haberler vasıtasıyla olacağı önermesi gerçekleşmiştir.

Çıkar Çatışması Beyanı

Makale yazarı herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Kaynakça

- Burns, R. W. (2008). British television the formative years. The Institution of Engineering and Technology: London.
- Cankaya, Ö. (2003). Bir kitle iletişim kurumunun tarihi: TRT 1927-2000. 1. baskı. Yapı Kredi Yayınları: İstanbul.
- Duman, M. (2018). 1945-1950 döneminde Türk dış politikasının propagandası üzerine bir girişim: New York haberler bürosu. Türkiye İletişim Araştırmaları Dergisi, 31, 204-221. doi: 10.17829/turcom.499669
- Dural, C. T. (2022). İTU-TV deneyimi ve Türkiye’de ulusal televizyon yayınlarını bekleyiş. İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, 57, 51-69. doi: 10.47998/ikad.1057269
- İlaslan, S.(2014). Türkiye’de televizyon yayıncılığının kuruluşu üzerine temel tar-

- tışmalar: Kalkınma, eğitim ve milli güvenlik. Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 69(3), 481-510. doi: 10.1501/SBFder_0000002321
- İlaslan, S.(2016). İletişim araştırmaları ve medya tarihi yazımı: Türkiye’de yayıncılık tarihi araştırmaları. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 25(1), 203-214. doi: 10.18069/fusbed.83097
- İlaslan, S.(2021). Televizyonun teknik gelişimi ve tanımlanmasının Türkiye’deki yansımaları: 1930’larda televizyonu tanıma çabaları. Türkiye İletişim Araştırmaları Dergisi, (37), 215-238. doi: 10.17829/turcom.858563
- Kesim, M. (1979). Televizyonun tarihi. Kurgu, 2(1), 205-225.
- Kıvanç, H. (2002). Telesafir “bizde TV böyle başladı”. Remzi Kitabevi: İstanbul.
- Mutlu, E. (2008). Televizyonu anlamak. Ayraç Yayınları: İstanbul.
- Özçağlayan, M. (2000). Türkiye’de televizyon yayıncılığının gelişimi. Selçuk İletişim, 1(2), 41-52. doi: 10.18094/si.94296
- Parsons, P. R. (2008). Blue skies a history of cable television. Temple Univerity Press: Philadelphia.
- Tutuk, Z. Ş., Barutçu, B. (2018). Televizyon diye bir şey varmış: Türkiye’de televizyonculuğun başlangıç öyküsü, 1951-1971 İTÜ TV dönemi. İTÜ Vakfı Yayınları: İstanbul.
- Ünlüer, A. O. (2000). Türkiye’de yayıncılık tarihine analitik bir yaklaşım. Kurgu Dergisi, 17, 45-54.
- Tamer, E. C. (1983). Dünü ve bugünüyle televizyon. Varlık Yayınları: İstanbul.
- Winston, B. (1998). Media technology and society a history: from the telegraph to the internet. Routledge: London and New York
- Açıksöz Gazetesi, 1929-1952 yılları arası.
- Akşam Gazetesi, 1929-1952 yılları arası.
- Bugün Gazetesi, 1929-1952 yılları arası.
- Cumhuriyet Gazetesi, 1929-1952 yılları arası.
- Haber Gazetesi, 1929-1952 yılları arası.
- Hakikat Gazetesi, 1929-1952 yılları arası.
- Hâkimiyet-i Milliye Gazetesi, 1929-1952 yılları arası.
- İkdam Gazetesi, 1929-1952 yılları arası.
- İzmir Ticaret Borsası Gazetesi, 1929-1952 yılları arası.
- Milliyet Gazetesi, 1929-1952 yılları arası.
- Son Posta Gazetesi, 1929-1952 yılları arası.
- Tanin Gazetesi, 1929-1952 yılları arası.
- Tasvir-i Efkâr Gazetesi, 1929-1952 yılları arası.
- Ulus Gazetesi, 1929-1952 yılları arası.
- Vakit Gazetesi, 1929-1952 yılları arası.

Vatan Gazetesi, 1929-1952 yılları arası.

Yeni İstanbul Gazetesi, 1929-1952 yılları arası.

Yeni Sabah Gazetesi, 1929-1952 yılları arası.

Zafer Gazetesi, 1929-1952 yılları arası.

Kaynak : AA

